

Че Емилиян Станев е изследвал внимателно поезията на Яворов, се вижда и от подчертаните пасажии на стиховете му от второто издание под редакцията на Владимир Василев, което писателят притежава в личната си библиотека. Издадено е в издателство „Хемус“ от 1939–1940 г. (инв. № 624–628/2002 г.). Ползвани са т. 1 и т. 5, където са поместени цитираните по-горе стихове.

Ето и част от работните бележки на Емилиян Станев по повод героите, конфликтите, характеристиката на Иван Кондарев:

ГЕРОИТЕ, КОНФЛИКТИТЕ ИМ

1. Двигател е Кондарев, който привежда на практика своите теории. Неговият конфликт сега се задълбочава и преминава от царството на мечтите и теорията в действителността и практиката. Той раздвижва всички, той създава и трагедията.

2. Костадин се мъчи да се запази от борбата, но не успява и загива.

3. Христатиев е принуден да се съпротивлява със същите средства, с които си служи Кондарев. Той е неговият алтер его. Борбата убива в него и последната нравствена опора в душата му. Нравствената опора (която той не я съзнавал е все още радостта, тайнствеността на играта, както се изразява той). Дълбоко отвращение и мисли за безсмислието на живота едва не го подготвят за самоубийство и той чака смъртта като ново откровение и спасение от всичко. Тъй че един ден, когато го застрелват (в третата книга), той е вече мъртъв човек.

4. Неговото оръдие Балчев е стигнал също до там, но понеже е млад, все още има сили и не съзнава това, което съзнава Христатиев.

5. Янков загива, защото не може да приеме тактиката на Кондарев, неговата воля е вече сломена. Той също става жертва на моралните скрупули и пр.

6. Анастаси е безплоден, объркан, въпреки че взема активно участие в борбата. Също загива, без да разбере какво върши и кому служи.

7. Само Колю Рачиков се държи в дрехата на бога, запазва се нравствено и се издига, носейки в себе си светлина, без която не е възможно да се осъществи делото на Кондарев. Самият Кондарев в края на краищата е победен така да се каже от Колю...

Така Е. Станев е очертал конфликтите и героите си в романа. На отделни листове е дал характеристика на болшинството от тях, добавил е и забелязани пропуски.

ЩО ЗА ЧОВЕК Е КОНДАРЕВ?

Един Яворовски дух, интелектуален от една страна, от друга пламенен и възискателен. Съзнателно душевният живот се насочва едва ли не към разрушение от тая рационалност, за която няма никога удовлетворение, тъй като всяко чувство е подложено на критика. Това го дълбае и руши. Той обаче не